

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

17.12.2024. Nr. 6-1/915

Uz 03.12.2024 9/2024

Liepājas valstspilsētas pašvaldībai
pasts@liepaja.lv

Par aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti

Tiesībsargs ir saņēmis Līvupes pamatskolas skolēnu vecāku biedrības iesniegumu, kas tika adresēts arī Liepājas valstspilsētas pašvaldībai (turpmāk – Pašvaldība).

[1] Iesniegumā norādīts, ka biedrības bērnu vecākiem 2024. gada 2. un 3. decembrī tika izsūtīti paziņojumi par to, ka aprūpes mājās pakalpojums viņu bērniem tiek pārtraukts, sākot no 2024. gada 4. decembra un bērnu likumiskajiem pārstāvjiem ir nepieciešams ierasties Sociālajā dienestā, lai parakstītu līguma grozījumus par pakalpojuma pārtraukšanu.

[2] Tiesībsarga pārstāvis sazinājās ar Pašvaldības Sociālā dienesta vadītāju Daci Zelģi un noskaidroja, ka aprūpes mājās pakalpojums bērniem ar invaliditāti tika pārtraukts, jo 2024. gada 4. decembrī stājās spēkā grozījumi Invaliditātes likumā un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, kas svītvoja ārā aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti no Invaliditātes likuma, papildinot šī pakalpojuma saturu Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā. Tā kā Pašvaldības 2021. gada 19. jūnija saistošie noteikumi Nr. 8 "Par aprūpes pakalpojumu nepilngadīgām personām ar invaliditāti", kas regulēja aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti, tika izdoti saskaņā ar Invaliditātes likuma 12. panta 6² daļu, kas tika izslēgta saskaņā ar 2024. gada 7. novembra likumu "Grozījumi Invaliditātes likumā", Pašvaldības saistošie noteikumi zaudēja spēku, bet citi tiesību akti, kuros būtu paredzēta kārtība, kā nodrošināt aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti, nav pieņemti. Tāpēc Pašvaldībai bija jāpārtrauc sniegtais pakalpojums līdz brīdim, kad tiks pieņemti jauni tiesību akti.

[3] Saskaņā ar Invaliditātes likuma grozījumu anotāciju¹ iepriekš Invaliditātes likumā un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā pēc satura viens pakalpojums ir nosaukts atšķirīgi: aprūpes mājās pakalpojums un aprūpes pakalpojums. Invaliditātes likumā noteiktais “aprūpes pakalpojums” pēc pakalpojuma satura iekļaujas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktajā “aprūpes mājās pakalpojumā”. Atšķirīgie pakalpojumi savulaik tiesību aktos ir noteikti, jo tiem ir bijis atšķirīgs finansējuma avots un sākotnēji arī nelielas atšķirības pakalpojuma saturā, tādēļ bija nepieciešamība tiesību aktos tos definēt kā atsevišķus pakalpojumus (aprūpes pakalpojums un sociālās aprūpes pakalpojums), lai tos nošķirtu no aprūpes mājās pakalpojuma. Taču atšķirības saturā nepastāv kopš 2023. gada 31. janvārī ir pieņemti grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumos Nr.338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” (turpmāk – MK noteikumi Nr.338) , kas nosaka, ka aprūpes mājās pakalpojums bērniem ietver arī pieskatīšanu, uzraudzību un saturīgu laika pavadīšanu.

[4] Tādējādi Invaliditātes likumā minētās tiesību normas, kas attiecas uz aprūpes pakalpojumu, tika izslēgtas, nodrošinot, ka aprūpes mājās pakalpojums bērniem tiek nodrošināts saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu un MK noteikumiem Nr.338. Grozījumi Invaliditātes likumā tika veikti paralēli ar grozījumiem Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, **lai nodrošinātu aprūpes pakalpojuma nepārtrauktību visām mērķa grupām**. Turpmāk aprūpes mājās pakalpojums bērniem ir jānodrošina saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu un Ministru kabineta noteikumiem Nr.338.

[5] Tiesībsarga pārstāvis sazinājās ar Labklājības ministriju, lai noskaidrotu ministrijas viedokli par radušos situāciju, kurā Pašvaldība ir pārtraukusi aprūpes mājās pakalpojuma bērniem ar invaliditāti sniegšanu. Labklājības ministrija sniedza atbildi, ka tā (ņemot vērā, ka Liepājas Sociālais dienests bija sazinājies šī jautājuma kontekstā) sniedza gan mutiskus skaidrojumus, gan rakstisku atbildi, paskaidrojot, ka bērniem aprūpes mājās pakalpojuma piešķiršanas pamats ir Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta pirmās daļas attiecīgais punkts un otrā daļa, 4. panta pirmā daļa, 9. panta pirmā daļa, 23.panta pirmā, ceturtā un piektā daļa, 17.1 panta otrā daļa, Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumu Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu” 9., 10., 19., 21. punkts un 32.3. apakšpunkts, Ministru kabineta 2018. gada 18. maija noteikumu Nr.316 “Noteikumi par asistenta, pavadona un aprūpes mājās pakalpojumu personām ar invaliditāti” 44. punkts, Administratīvā procesa likuma attiecīgie panti un Paziņošanas likuma

---

¹ 2024. gada 7. novembra likuma "Grozījumi Invaliditātes likumā" ietvara 11.07.2024. anotācija. Pieejama: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/0/B98163B55C7DCEBFC2258B57003D8418?OpenDocument>

attiecīgie panti. Ministrija vērsa uzmanību, ka saistošo noteikumu neesība nevar būt pamats atteikt pakalpojumu vai nepieņemt lēmumu, jo tiesības uz pakalpojumu ir noteiktas likumā un Ministru kabinetu noteikumos. Ministrija arī norādīja, ka Latvijas Pašvaldību savienība konkrētos grozījumus Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā bija saskaņojusi, arī Labklājības ministrija 2023. gada rudenī par šiem likuma grozījumiem bija informējusi visus pašvaldību sociālo dienestu vadītājus sanāksmē ar pašvaldībām un sociālajiem dienestiem par aprūpes mājās līdzfinansēšanu bērniem, kuriem ir Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību.

[6] Vēršu uzmanību, ka Administratīvā procesa likuma 15. panta 12. daļa nosaka, ka iestāde un tiesa nedrīkst atteikties izlemt jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu (iestāžu un tiesas juridiskās obstrukcijas aizliegums). Tās nedrīkst atteikties piemērot tiesību normu, pamatojoties uz to, ka šī tiesību norma neparedz piemērošanas mehānismu, ka tas nav pilnīgs vai nav izdoti citi normatīvie akti, kas tuvāk regulētu attiecīgās tiesību normas piemērošanu.

[7] Lai arī šobrīd nav izdoti jauni vai grozīti Pašvaldības saistošie noteikumi, kas tieši paredzētu, kādā veidā bērnu aprūpes mājās pakalpojums būtu nodrošināms, juridiskās obstrukcijas aizliegums tiesību sistēmā konstatēto nepilnību ļauj novērst ar analogijas palīdzību. Tādējādi Pašvaldība var piemērot Liepājas pilsētas domes 2024. gada 21. marta saistošos noteikumus Nr. 8 "Liepājas valstspilsētas pašvaldības sociālo pakalpojumu saņemšanas un samaksas kārtība", vienlaicīgi ņemot vērā augstāka juridiskā spēka tiesību normas, kas regulē aprūpes mājās pakalpojuma sniegšanas kārtību bērniem. Konkrēti: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 23. panta piekto daļu, kas paredz, ka aprūpes mājās pakalpojumu bērni ar invaliditāti, kuriem ir izsniegts Valsts komisijas atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību, saņem bez maksas un pēc pilngadības sasniegšanas līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai personai aprūpes mājās pakalpojumu turpina sniegt bez maksas, ja persona ir saņēmusi Valsts komisijas atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību. Kā arī panta ceturto daļu, kas nosaka, ka Ministru kabinets nosaka maksimālo apjomu, kādā aprūpes mājās pakalpojumu var piešķirt bērnam ar invaliditāti, kuram ir izsniegts Valsts komisijas atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību, un personai līdz 24 gadu vecumam, kurai īpašas kopšanas nepieciešamība pēc pilngadības sasniegšanas tiek turpināta.

Tiesībsargs aicina Pašvaldību rīkoties saskaņā ar tiesību aktiem un turpināt nodrošināt aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti tādā pašā apjomā un ar tiem pašiem nosacījumiem, kādi ir pastāvējuši līdz 2024. gada 3. decembrim, līdz kamēr tā nav grozījusi vai pieņēmusi jaunus

saistošos noteikumus, kas precizētu aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar invaliditāti izmantošanu.

Tiesībsarga pilnvarojumā

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere